

YENİ KEYNESGİL İKTİSAT VE POST-KEYNESGİL İKTİSAT: GÜNÜMÜZ İÇİN GEÇERLİLİKLERİ

Özlen Hiç Birol*
Ayşen Hiç Gencer**

ÖZET

Temelini Keynesgil Sistem'den alan çağdaş Yeni Keynesgil İktisat ABD'de, çağdaş Post-Keynesgil İktisat ise İngiltere'de ortaya atılmıştır. Bu iki okulun ortak noktası, ekonominin kısa dönemde (KD) eksik istihdam dengesine (EİD) gelmesi sonucudur. Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğunluğu, rasyonel beklentiler hipotezini (RBH) kabul etmekle beraber tam rekabet şartlarını (TRŞ), fiyat ve ücretlerin tam esnekliğini reddederler ve eksik rekabet şartlarına (ERŞ), fiyat (P) ve ücret (W) esnekliğinin Keynesgil efektif talep yetersizliğine yol açmasına ve aynı zamanda piyasalarda koordinasyon eksikliğine dayanırlar. Histeresiz ve Etkinlik Ücreti modellerini benimseyenler dışında Yeni Keynesgil iktisatçılar -Neo-Keynesgilleri de izleyerek- ekonominin uzun dönemde (UD) otomatik doğal işsizlik oranı dengesine (ONRUD) yöneleceğini kabul ederler.

Post-Keynesgil İktisat Yeni Keynesgil İktisat'a oranla daha gerçekçi varsayımlara dayanmaktadır. Bu nedenle -Geleneksel Klasik Sistem'e dayalı Monetarizm ve Yeni Klasik Okul da dahil- çağdaş okulların en gerçekçi ve aynı zamanda Keynes'in ilk sistemine en yakın olanı Post-Keynesgil İktisat'tır. Çağdaş Klasik okullara oranla çağdaş Keynesgil okullar, mikro ve makroekonomik tutarlılığı sağlamış olması yanında, gelişmiş ülkeler (GÜ) için daha gerçekçi ve geçerli gözükmektedir. Bugün için Yeni Keynesgil İktisat ise, Post-Keynesgil İktisat'a oranla daha yaygındır.

Anahtar Kelimeler: *Keynesgil Sistem, Yeni Keynesgil İktisat, Post-Keynesgil İktisat, Çağdaş Makroekonomik Okullar*

NEW KEYNESIAN ECONOMICS AND POST-KEYNESIAN ECONOMICS: THEIR VALIDITY

ABSTRACT

New Keynesian Economics which is the mainstream in the USA and Post-Keynesian Economics in UK, are both using the Keynesian System as their basis. They both envision the economy as settling at a point less-than full-equilibrium in the short-run when left to itself. Even though the most of the New Keynesian Economists accept the rational expectations hypothesis, they refuse the perfect competition conditions and perfect elasticity of prices and wage. Hence the imperfect competition and the rigidities of prices and wages will result in Keynesian lack-of effective demand as well as coordination failure in the market. Apart from a few New Keynesian economists who work with Hysteresis and Efficiency Wage models, following the Neo-Keynesian economists, they suggest that the

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü, ozlen.h.biol@gmail.com

** Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Uluslararası Ticaret Bölümü, aysenhicgencer@gmail.com

economy will tend towards automatic natural-rate-of-unemployment equilibrium in the long-run.

Post-Keynesian economists work with more realistic assumptions compared to New Keynesians. That is the reason why the Post-Keynesian Economics is being the most realistic school of economics among the new schools - including Monetarism and New Classical Economics- and considered to be more akin to the Keynesian System. New Keynesian and Post-Keynesian Economics, both providing the consistency between the micro- and macro-analysis, seem to be more realistic and valid for the developing countries. Today, the New Keynesian Economics seems to be more widespread compared to Post-Keynesian Economics.

Keywords: *Keynesian System, New Keynesian Economics, Post-Keynesian Economics, Modern Macroeconomic Schools*

1. GİRİŞ

80'li yıllarda Monetaristlerin ve Yeni Klasik iktisatçıların politika ve uygulama alanında başarısızlığı ve yüksek oranlı işsizliğin devamı karşısında akademik çevrelerde Keynesgil Sistem yeniden ön plana çıkmıştır; fakat bu kere ABD'de 80'li yılların başlarından itibaren Yeni Keynesgil İktisat (*New Keynesian Economics*) ön plana çıkmıştır. Yeni Keynesgil iktisatçıların başlıca temsilcileri Alan S. Blinder, N. Gregory Mankiw, John Taylor, David Romer'dir.

Yeni Keynesgil İktisat KD'de EİD'i, bu nedenle Keynesgil politikalar uygulanması gereğini vurgulamakla beraber, esas olarak Keynesgil makro ekonomik analizleri mikro ekonomik temellere oturtmaya çalışmıştır. Fakat TRŞ'ye dayanan geleneksel mikro ekonomiyi, Walrasgil genel denge analizini ve Walrasgil "mezatçı"yı (*Walrasian auctioneer*), yani piyasalarda tam bir koordinasyonun varlığını ve piyasaların hepsinin bir arada tam dengeye gelmesini reddederek, fiyatlarda ve ücretlerde çeşitli nedenlerle ortaya çıkan esneksizlikler üzerinde durmuşlardır. Ancak bunu yaparken, Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğu, Yeni Klasik Okul'un varsaydığı RBH'yı ve -aynen Sentezci Keynesgiller gibi- ekonominin UD'de ONRUD'a geleceğini kabul etmişlerdir. Ne var ki 85'lerden sonra "histeresiz" (*hysteresis*) modelini ve "etkinlik ücreti" (*efficiency wage*) modellerini benimseyen Yeni Keynesgil iktisatçılar, ONRUD sonucunu reddetmişlerdir.

Yeni Keynesgil İktisat'ın evrimi henüz tamamlanmış sayılamaz ve yine aynı nedenlerle, Yeni Keynesgil bir makroekonomik sistem henüz yapılabilmemiş değildir.

Yeni Keynesgil İktisat, Keynes'in makroekonomik analizlerini sağlam mikroekonomik analizlere oturtmak üzere TRŞ, Walrasgil genel denge ve Walrasgil mezatçı varsayımları yerine ERŞ, P ve W esneksizliği (*wage and price inflexibility*), piyasalar arası koordinasyon yetersizliği (*coordination failure*) gibi varsayımlara dayanır. Fakat, genellikle RBH ile çalışması, Keynesgil belirsizlik varsayımına yer vermemesi, histeresiz ve etkinlik ücreti modelleri dışında Keynes'in orijinal fikirlerinde kesinlikle yer almayan ekonominin UD'de ONRUD'a gelmesinin kabulü dolayısıyla, Post-Keynesgil iktisatçılar tarafından şiddetle eleştirilir. Ayrıca Post-Keynesgil iktisatçılar - ERŞ'nin

doğurduğu P ve W esnekliğini ele almakla beraber- makroekonomik analizlerinde de sadece “birimlerin incelenmesi”ni (*atomistik yaklaşım*) eleştirirler. Ekonomik kararlarda yalnız bireylerin rasyonel kararlarının değil, “kurumlar”ın da büyük ölçüde rol aldığını, kararlarda rasyonelliğin her zaman sözkonusu olmadığını, beklentilerin heterojen olduğunu, yanımlar olduğunu, eksik bilgiye dayanan kararlar alınabildiğini ve kurumlar tarafından verilen kararlarda ise ekonomik ve rasyonel hedefler yanında, politik ve sosyal etkenlerin rolünün de olduğunu kabul ederler. Ayrıca Post-Keynesgil iktisatçılar, para arzının eksojen (dışsal) değil, para ve kredi talebine bağlı olarak, büyük ölçüde endojen (içsel) kabul edilmesi gerektiğini vurgularlar. Bunun yanında, ekonomiyi incelerken mutlaka uluslararası ekonomik ilişkilerin de ele alınması, yani açık ekonomi modelleri ile çalışması gereğinin altını çizerler. Bu bakımdan Post-Keynesgil İktisat ile Yeni Keynesgil İktisat farklı metodoloji uygulamakta ve farklı sonuçlara varmaktadırlar.

Günümüz piyasa ekonomisi ve küreselleşme ortamında Yeni Keynesgil İktisat çoğunlukla daha uygun görünmektedir. Yeni Keynesgil İktisat piyasa ekonomisi, devletin küçülmesi gereği, fiyat istikrarının (*price stability*) sağlanmasının önemi, ekonomiye müdahalelerde maliye politikasına oranla Keynesgil para politikalarının tercih edilmesi, sosyal devletin getirdiği aşırı bütçe ve maliyet yüklerinin azaltılması, dış ticaretin, özel sermaye ve fon akımlarının serbestleştirilmesi ortamıyla daha kolay uyusmaktadır. Çünkü bu eğilimler fiyat mekanizmasına, KD için olmasa da, en azından UD için güvenilmesini gerektirir. Ayrıca, çoğunluk tercihinin Yeni Keynesgil İktisat’a yönelmesinde, bu okulun ABD gibi lider ekonomik güç konumunda olan bir ülkede doğmuş ve yerleşmiş olmasının da bir rolü olabilir.

Yeni Keynesgil iktisatçılar, Neo-Keynesgillerle de bağdaşan ve Yeni Klasikler iktisatçılarla süregelen tartışmaları gidermek için bazı varsayımlar kabul etmişlerdir. Bu varsayımlar gerçeklere ve Keynes’in orijinal varsayımlarına ters olduğu için 80’li yıllar sonlarında ve 90’lı yıllarda bu kere Post-Keynesgil İktisat, başta İngiltere olmak üzere yaygınlaşmaya başlamıştır. Her ikisinin de ortak yanı, KD’de EİD’in ortaya çıkması ve bunun yine Keynesgil para ve/veya maliye politikaları yoluyla giderilebilmesidir.

Histeresiz ve Etkinlik Ücreti modellerini benimseyenler dışında Yeni Keynesgil iktisatçılar, ekonominin UD’de otomatik tam istihdam dengesine (OTİD) geleceğini kabul eder. Post-Keynesgil iktisatçılar ise Keynes’i izleyerek UD için de bu eğilimin sözkonusu olmadığını ileri sürerler.

2. KEYNES KARŞITI GÖRÜŞLER

2.1. KEYNES KARŞITI GÖRÜŞLERİN ORTAYA ATILMASININ NEDENLERİ

70’li yıllarda OPEC fiyatlarının artışı ve dünyanın stagflasyona sürüklenmesi karşısında, uygulama ve politika alanında Keynesgil Sistem etkinliğini sürdürürken, akademik çevrelerde Keynesgil Sistem karşıtı ve Geleneksel Klasik Sistem’e bağlı Monetaristler ve özellikle Yeni Klasik Okul egemen olmuştur.

Gerek Keynes’in, gerek Keynes’i izleyerek ilk Keynesgil iktisatçıların ve gerek Sentezci Keynesgillerin ortak özelliği, analizlerini makroekonomik düzeyde bırakmaları ve kapsamlı biçimde mikro ekonomik temellere inmemiş olmalarıdır. Bu özellikleri

dolayısıyla, yani az sayıda ve sadece makroekonomik parametre ve denklemlerle çalıştıkları için A. Coddington böyle bir Keynesgilliği “Hidrolik Keynescilik” (*Hydraulic Keynesianism*) olarak nitelendirmektedir. “Hidrolik Keynescilik” terimi de yine metodolojik bakımdan sakatlığa işaret ettiği için aşağılayıcı (pejoratif) olarak kullanılmaktadır.

2.2. KEYNES KARŞITI GÖRÜŞLERİN ELEŞTİRİLERİ

Keynesgil Sistem’in vardığı politika tavsiyelerinin aksine, Yeni Klasik iktisatçılara göre devletin işsizliği azaltmak, konjonktür dalgalanmalarını gidermek gibi amaçlarla para ve/veya maliye politikaları başta olmak üzere, ekonomi politikaları uygulamaları gereksizdir¹. Çünkü, ekonominin gidişi hakkında tam bilgiye sahip olan, doğru değerlendirmeler yapabilen tüm karar alma birimleri (işçiler, girişimciler, vb.) ekonominin gidişine karşı devletin ne gibi politikalar uygulayacağını da önceden bilirler ve bu politikaların etkilerini de hesaba katarak miktar, fiyat gibi kararlarını ayarlarlar. Böylece, önceden bilinen politikaların (örneğin, para arzı artışının) hiç bir etkisi olmaz; istihdam, reel gelir gibi reel parametreler yükselmez, sadece enflasyon oluşur. Ancak ekonomi birimleri tarafından önceden bilinmeyen, kestirilmesi mümkün olmayan politikalar uygulanırsa reel parametreler değişebilir². Bu ise, Yeni Klasik iktisatçılar tarafından önerilmemektedir.

Yeni Klasiklerin bu eleştirisi Keynesgil ve Yeni Keynesgil iktisatçılara olduğu kadar, paranın sabit ve önceden bilinen bir hızda arttırılmasını öneren Monetaristlere de yöneltilmiştir

Keynesgil analizlere Phillips Eğrisi (PE) dahil edilmişti ve o döneme kadar tek bir PE ile çalışılıyordu. Fakat o dönemde hem işsizlik artmış hem de enflasyon olmuştu. Bunun sonucunda PE’nin ortadan kalkmasını, Keynesgil Sistem’in karşıtı olan Yeni Klasik iktisatçılar “Keynesgil Görüşün Büyük Çöküşü” olarak nitelendirdiler.

Yeni Klasik iktisatçılarda Lucas ve Sargent 1970-1980 yıllarına ait verileri inceleyerek PE’nin ortadan kalktığını göstermişler ve vardıkları sonucun “Keynesgil Sistem’in büyük yanılması”nın kanıtı olduğunu iddia etmişlerdi.

Oysa, daha sonra Yeni Keynesgil iktisatçılardan Gordon³ daha dikkatli ekonometrik analizler sonucunda KDPE’nin, OPEC’in yarattığı fiyat artışları yüzünden devamlı yukarı kaydığını kanıtlamıştır. Ando ve Kennickell⁴ ve Benjamin Friedman⁵ da yaptıkları ekonometrik araştırmalarda aynı sonuca ulaşmışlardır. Böylece PE analizlere, “Kısa Dönem PE” ve “Uzun Dönem PE” olarak yeniden dahil edilmiştir. Blinder’a göre Lucas ve Sargent’in iddiaları ise, “Yeni Klasik Okul’un daha büyük yanılması”dır.

¹ Arestis, *The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy*, ss. 1-25.

² Barro, Rush “Unanticipated Money Growth and Unemployment in the United States.” Aynı zamanda Lucas Tipi IS-LM Modeli ve bu modelin Belirlenmemiş Katsayılar Metodu ile çözümü için: Hiç-Birol, “Başlıca Makroekonomik Sistemler ve Rasyonel Beklenti Modelleri,” ss. 70-74.

³ Gordon, “Wage Price Controls and the Shifting Phillips Curve.”

⁴ Ando, Kennickell, “Failure of Keynesian Economics and ‘Direct’ Effects of Money Supply: A Fact or a Fiction.”

⁵ Friedman, “Recent Perspectives on Macroeconomics.”

RBH, Yeni Klasik iktisatçıların vazgeçilmez iki varsayımından biriydi.

Yeni Keynesgil iktisatçılar bu varsayımın gerçekte var olup olmadığı yolunda ekonometrik incelemeler yapmışlardır. Bu araştırmaların sonucunda RBH'nın var olduğu kesin olarak ortaya çıkmamış, tam tersi, var olmadığının daha olası olduğu sonucuna varmışlardır. Bu konudaki ekonometrik bulgular, Keynesgil "heterojen beklentiler" varsayımının daha geçerli olduğu yolundadır. Nitekim: Lovell⁶, Rotemberg

Yeni Klasik iktisatçılara göre (aynı zamanda Monetaristlere ve Geleneksel Klasik iktisatçılara göre), işsizliğin nedeni ücretlerin yüksek olmasıdır. Buna göre, konjonktürün yüksek olduğu dönemlerde ücretler düşük, yüksek olduğu dönemlerde ise yüksek olmalıdır. Yani konjonktür ve ücretler ters yönde (*counter-cyclical*) seyretmelidir.

Yeni Keynesgil iktisatçıların bu konuda yaptıkları araştırmalar ise, gerçekte konjonktür ve ücretlerin aynı yönde (*pro-cyclical*) seyrettiğini göstermiştir. Ücretlerin konjonktür dalgalanmalarıyla aynı yönde fakat daha basık (yumuşak) bir seyir izlemesi ise, Keynesgil Sistem çerçevesinde açıklanabilmektedir. Teknik ilerleme sonucunda yatırımların artmasıyla birlikte yüksek dönemlerine girilince işçi sendikaları, nominal ve reel ücretleri kolaylıkla yükseltebilir. Düşük konjonktür dönemlerinde ise işçi ve işveren sendikaları, nominal ve reel ücretlerin düşmesine "direnc" göstermekte, bu yüzden ücretler fazla düşmemektedir.

Yeni Keynesgil iktisatçılar ise Yeni Klasik iktisatçıların tersine, ekonomide tüm sektörlerde ERŞ'nin varlığını kanıtlamışlardır. Hatta, TRŞ olsa bile bu kere de binlerce piyasa arasında koordinasyon eksikliği oluşacağını, dolayısıyla Walrasgil mezarçı varsayımının gerçekçi olamayacağını göstermişlerdir.

Yine Yeni Keynesgil iktisatçılara göre, bütün piyasalarda ERŞ geçerli olduğu için, fiyat ve ücretler tam rijit (sert) olmasalar bile gecikmeli olarak değişirler ve yeterince düşmezler. Bu da, Keynesgil efektif talep yetersizliğine ve bundan doğan işsizliğe yol açar.

3. KEYNESGİL İKTİSADIN YENİDEN DOĞUŞU

80'li yıllara kadar ABD'de ve İngiltere'de yüksek işsizlik oranına rağmen uygulanan monetarist sıkı para politikası ve gerek Monetarizm gerek Yeni Klasik Okul uyarınca devletin ekonomiye pek fazla müdahale etmemesi sonucunda, ne enflasyon düşmüş ne de işsizlik azalmıştır. Hatta İngiltere'de, Thatcher döneminde işsizlik 1.1 milyon'dan 3 milyon'a çıkmıştır. Bu da, akademik çevrelerde Monetarist ve Yeni Klasik ONRUD sonucunun ve uygulanan politikaların yanlış, Keynesgil EİD sonucunun ve Keynesgil politikaların daha doğru olduğuna ait inancı yeniden uyandırmıştır.

Yine, A. Coddington'un "Hidrolik Keynesçilik" eleştirisinden sonra, makroekonomik analizleri Geleneksel mikro analiz temellerine oturtan Yeni Klasik Okul'a karşın, gerek Yeni Keynesgiller gerek Post-Keynesgiller, Keynesgil makroekonomik analiz sonuçlarını ERŞ, koordinasyon eksikliği gibi özelliklerden hareket eden yeni mikroekonomik temellere oturtmuşlardır. Bu metodoloji A. Coddington tarafından "yeniden kurulmuş birime indirgeme" (*reconstituted reductionism*) olarak adlandırmıştır.

⁶ Lovell, "Tests of Rational Expectations Hypothesis."

3.1. YENİ KEYNESGİL İKTİSAT

“Yeni Keynesgil” terimi ilk olarak Michael Parkin (1982) tarafından kullanılmıştır⁷. Bu terimde özellikle “Neo” yerine “Yeni” (*New*) sözcüğünün kullanılmasının bir amacı vardır:

Yeni Keynesgil iktisatçılar kendilerini tezimizde “Neo-Klasik Sentezci Keynesgiller” olarak değiştirdiğimiz “Neo-Keynesgiller”den (Samuelson, Tobin, Modigliani, Solow, vd.) açık olarak ayırmak istiyorlardı. Çünkü gerçi Yeni Keynesgil iktisatçılar genelde - daha sonraları ortaya atılan histeresiz ve etkinlik ücreti modellerini benimseyenler dışında- Neo-Klasik Sentez’i, yani ekonominin UD’de otomatik olarak NRU dengesine yöneleceğini kabul etmişlerdi. Fakat Keynes’i izleyerek analizlerini makroekonomik düzeyde bırakan Sentezci Keynesgillerin, yani Neo-Keynesgillerin (hidrolik Keynesçilik) tersine ve Yeni Klasiklerin de yaptığı gibi, mikroekonomiyi sistemleri içine bütün olarak ele alarak analizlerine dahil etmişler ve makroekonomik analizleri mikroekonomik temellere oturtmuşlardır. İşte bu nedenle Yeni Keynesgil iktisatçılar “metodolojik” bakımdan Neo-Keynesgillerden ayrılırlar. Ancak bu analizlerinin (TRŞ yerine ERŞ ve P ve W’nin esnekliği yerine P ve W esnekliği ile çalışmaları, Walrasgil mezarçı yerine piyasalar arası koordinasyon eksikliğini varsaymaları nedenleriyle) Yeni Klasiklerin ulaştığı sonuçlardan farklı ve Keynesgil sonuçlara ulaşmışlardır.

Bu nedenle Yeni Keynesgil iktisatçılar, esas rakipleri olarak gördükleri “Yeni” Klasikler iktisatçılardan farklılıklarını ve onların karştı olduklarını belirtmek üzere kendilerine “Yeni” Keynesgil demişlerdir. Böylece bu terim kendilerini sadece makroekonomik analiz düzeyinde kalan, bir önceki kuşak olan “Neo”-Keynesgil iktisatçılardan da ayırıyordu.

3.1.1. Yeni Keynesgil İktisat’ın Yaygınlaşması

Yeni Keynesgil İktisat’ın ortaya çıkmasının, daha doğrusu, yaygınlaşmasının başlıca kuramsal ve politik nedenleri kısaca aşağıdaki noktalarda yeniden hatırlatılabilir:

1970’lerde, OPEC yüzünden fiyatlar devamlı yükseldiği için, PE’nin de buna paralel olarak devamlı yukarıya doğru kaydığı Yeni Keynesgil ekonometrisyenler (Gordon⁸) tarafından ekonometrik olarak kanıtlanınca, PE uzun ve kısa dönemli olarak yeniden geçerlilik kazanmış ve analizlere katılmıştır. Bunun kanıtlanması ile, Yeni Klasiklerin (Lucas ve Sargent) “Keynesgil Sistem’in büyük yanılgısı” tezi çürütülmüştür. Bu olay Yeni Keynesgil iktisatçıların lideri olan Blinder tarafından “Yeni Klasik iktisatçıların daha büyük bir yanılgısı” olarak nitelendirilmiştir.

Yeni Keynesgil iktisatçılar, Yeni Klasik iktisatçıların kuramsal olarak Keynesgil Sistem’in hatası olarak nitelendirdikleri makroekonomik analizin mikroekonomik temellerle “tutarsızlığı”nı kabul ederek bu konu üzerinde yoğunlaşmışlar ve Keynesgil Sistem’deki bu boşluğu doldurmuşlardır.

Fakat Yeni Keynesgil iktisatçılar, mikroekonomik analiz olarak ekonomide piyasalarda günümüz için daha geçerli olan “ERŞ”nin var olduğunu kabul etmişler ve TRŞ,

⁷ Parkin, “The Output-Inflation Trade-off When Prices Are Costly to Change.”

⁸ Gordon, “Can Inflation of the 1970s Be Explained” ve “Understanding Inflation in the 1980s.”

P ve W'nin tam esnekliği ile Walrasgil mezarçı varsayımlarını reddetmişlerdir. ERŞ yüzünden ortaya çıkan "P ve W esnekliği" Keynesgil efektif talep yetersizliğine ve EİD'e yol açacaktır. Ayrıca, tüm piyasalarda TRŞ geçerli olsa bile, bu defa "piyasalar arası koordinasyon eksikliği" kendini gösterebilecek ve fiyatlar ve ücretler sert olmasalar bile, aynı anda ve tam gerekli oranda değişmeyeceği için, yine ekonomide özellikle KD'de Keynesgil efektif talep yetersizliği yüzünden "gayri iradi işsizlikle" karşılaşılacaktır. Bu durumda da devletin ekonomiye Keynesgil politikalarla müdahale etmesi gerekmektedir.

Yine genç akademisyenler açısından Yeni Keynesgil İktisat da en az Yeni Klasik Okul kadar çekicidir; çünkü Yeni Keynesgil İktisat'ta da özellikle mikroekonomik analizlerde matematiksel analize geniş yer verilmektedir.

O dönemde özellikle ABD'de egemen olan "muhafazakar görüş"e rağmen, Yeni Keynesgillerin önerdikleri Keynesgil politikalar fazla şimşek çekmemektedir. Çünkü Yeni Keynesgil iktisatçılar devlet müdahalelerinin özellikle KD için gerekli olduğunu mantık çerçevesinde göstermişlerdir. Yeni Keynesgil iktisatçılar "gelir bölüşümünün düzeltilmesi" konusunda ise genel olarak Keynesgil Sistem'e, özellikle de Post-Keynesgil iktisatçılara oranla politika yelpazesinin biraz daha Sağ'ına doğru, yani Merkez Sol ve Merkez arası bir görüşe sahiptirler.

Yeni Klasik Okul'un iki temelinden biri olan "RBH", Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğu tarafından - tartışma noktalarının azaltılması amacıyla- kabul edilmekle beraber, ekonometrik incelemeler bu hipotezin varlığını kesin olarak doğrulamamış, tersine "RBH'nin geçersizliği"nin daha olası olduğunu göstermiştir.

Yeni Klasik Okul'un ikinci temeli olan P ve W'in tam esnekliği varsayımı da piyasalarda ERŞ'nin daha yaygın olduğunun saptanmasıyla geçerliliğini yitirmiştir. Yeni Keynesgil iktisatçılar "P ve W'nin tam sert olmasa bile, yeterince değişmediğini" göstermişlerdir⁹. Bu, KD'de Keynesgil EİD sonucunun temel nedenidir.

Reel ücretlerin zaman boyunca seyri de, Geleneksel Klasik Sistem'in ve buna dayanan Yeni Klasik iktisatçıların tezlerini doğrulamaktan uzaktır. Çünkü, bu sistemlere göre ekonomide işsizlik baş göstermişse bunun nedeni ücretlerin yüksek olmasıdır. Bu durumda ücretler, konjunktür dalgalanmalarına ters (*contra-cyclical*) bir seyir izleyecektir. Fakat fiilen zaman boyunca "ücretler, konjunktür dalgalanmalarına paralel (*pro-cyclical*) ve fakat daha yumuşak dalgalanmalar gösteren bir seyir" izlemiştir. Ücretlerin bu fiili seyrini Keynesgil Sistem çerçevesi içinde açıklamak olasıdır; örneğin teknik ilerleme ve yatırım artışıyla birlikte toplam talep artarken işçi sendikaları, istihdam artışı ile birlikte kolaylıkla nominal ve reel ücretleri de bir ölçüde yükseltebilirler. Kaldı ki, ücretlerin yükselmesi işçilerin yüksek tüketim meyli dolayısıyla emek maliyetinin yükselmesinin olumsuz etkilerini kısmen giderebilir. Buna karşı düşük konjunktür dönemlerinde işçi sendikaları, ücretlerin fazla düşmesini önleyeceklerdir.

İşte başlıca bu nedenlerden dolayı Yeni Keynesgil İktisat 80'li yıllardan itibaren, uygulama alanında Monetarist ve Yeni Klasik politikalarından olumlu sonuçlar alınmadığı bir ortamda, ABD'de akademik çevrelerde yaygınlaşmıştır.

⁹ Paya, Makro İktisat, ss. 334-337.

3.1.2. Yeni Keynesgil İktisat ve EİD

Yeni Keynesgil İktisat'ın temeli aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır:

Ekonomide tüm piyasalarda ERŞ geçerlidir, ücretler ve fiyatlar tam sert olmasalar bile yeterince, yani KD'de hemen ONRUD'u sağlayacak gibi esnek değildir.

Piyasalar arasında koordinasyon eksikliği vardır ve Walrasgil mezarçı varsayımı sözkonusu değildir.

Yeni Keynesgil iktisatçılar bu varsayımlar altında ekonomide özellikle KD'de toplam talep yetersizliği yüzünden EİD'in oluşacağını, gayri iradi işsizliğin ortaya çıkacağını iddia etmişlerdir. UD için ise Yeni Keynesgil iktisatçılar, iki gruba ayrılırlar:

80'li yılların başlarında Yeni Keynesgil iktisatçıların büyük çoğunluğu, ekonominin UD'de ONRUD'a yöneleceğini kabul ediyorlardı. Birinci grubu oluşturan Yeni Keynesgil iktisatçılar, bu yönden, aynen Neo-Klasik Sentezci Keynesgiller (yani Neo-Keynesgiller) gibi düşünüyorlardı.

Ancak 80'li yılların ortalarında ortaya atılmış olan "histeresiz" ile "etkinlik ücreti" modellerini kabul eden diğer Yeni Keynesgil iktisatçı grubu ise, ekonominin UD'de de kendiliğinden ONRUD'a gelmeyeceğini, EİD'de kalacağını iddia etmişlerdir. İkinci grubu oluşturan Yeni Keynesgil iktisatçıların modelleri Keynes'in iddialarıyla tam uyumlu olduğu için, bu modellere "Süper-Keynesgil modeller" de denmektedir.

Yeni Klasik İktisat'ta devletin ekonomiye KD'de ve dolayısıyla devamlı olarak, yani UD'de de Keynesgil politikalar çerçevesinde müdahale etmesi gerekmektedir ve müdahale olumlu sonuçlar verir. Yeni Keynesgil iktisatçılar esas olarak özellikle KD'de Keynesgil efektif talep yetersizliğinden doğan gayri iradi işsizliğin varlığını ve bunun Keynesgil para ve/veya maliye politikaları ile önleneceğini, en azından azaltılacağını kabul ederler. Gerçi Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğunluğu ekonominin UD'de ONRUD'a yöneleceğini kabul etmektedirler. Fakat yine de fiilen ekonomide sık sık Keynesgil efektif talep yetersizliğinden doğan işsizlik sorunuyla karşılaşılacaktır. Bu durumda müdahale edilmeksizin ekonominin kendiliğinden NRU'da dengeye gelmesini beklemek ise, işsizliğin uzun zaman devam etmesi yüzünden daha büyük sorunlara yol açacaktır. Bu nedenle devletin ekonomiye Keynesgil politikalarla devamlı olarak müdahale etmesi gerekmektedir.

3.1.3. Yeni Keynesgil İktisat'ın Temel Varsayımları

Yeni Keynesgil İktisat'ta gerek makro dengenin gerek ekonomi politikaları önerilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Yeni Keynesgil İktisat'ın temel varsayımları aşağıda daha ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

3.1.3.1. Rasyonel Beklentiler Hipotezi: RBH

Yeni Keynesgil iktisatçıların hepsi, Yeni Klasik iktisatçıları izleyerek RBH'yı kabul etmişlerdir. Yeni Keynesgil iktisatçıların bazılarının RBH'ya aslında inanmamasına rağmen bu varsayımı kabul etmelerinde iki stratejik neden vardır:

Birinci neden, Yeni Keynesgil iktisatçıların Yeni Klasikler iktisatçılarıyla aralarındaki tartışma alanlarını azaltmak istemeleridir. Çünkü Yeni Klasik iktisatçılar, RBH'yı kabul etmeyen modelleri "bilimsel olmadıkları"ndan hareketle tartışmaya açmamaktaydılar.

Ayrıca Yeni Keynesgil iktisatçılara göre, Keynesgil efektif talep yetersizliğinden doğan EİD'in temel nedeni RBH değil, P ve W esneksizliğidir. Stanley Fischer¹⁰ ve Taylor¹¹ bunu modellerinde kanıtlamışlardır. Bu da Yeni Keynesgil iktisatçılar tarafından RBH'nın kabulünün ikinci stratejik nedenidir.

RBH'nın kabulü durumunda da P ve W esneksizliği var olduğu sürece, yine Keynesgil efektif talep yetersizliğinden doğan işsizlik ortaya çıkmakta ve devletin ekonomiye Keynesgil politikalar çerçevesinde müdahale etmesi gerekmektedir; müdahale ise olumlu sonuçlar verir.

RBH'nın kabulü ile birlikte Yeni Keynesgil iktisatçılar metodoloji olarak "atomistik analiz"e yönelmekte, yani makroekonomik analizleri mikroekonomik analiz temellerine oturtmuş olmaktadır. Yine, birimlerin rasyonel olması, yani karlarını ve/veya faydalarını maksimize etmek amaçlarının yanında, tam bilgiye sahip oldukları veya karar vermek için gerekli bilgiyi kolayca ve masrafsız elde edebilecekleri varsayılmaktadır. Yine gerek işçiler gerek girişimciler, geleceğe ait fiyat beklentilerinde yanılmayacaklardır; girişimciler ise yatırım ve üretim kararlarını verirken ileriye "Bayesgil olasılıklar seti" şeklinde doğru tahmin edilebileceklerdir.

Ne var ki, Yeni Keynesgil iktisatçılar RBH'nın gerçekleri tam yansıtmadığını, ekonometrik araştırmaların RBH'nın varlığını kanıtlamadığı bilirler ve bazı durumlarda "yarı-rasyonel" (*near-rationality*) davranışlara yer veren modeller de sunarlar¹².

3.1.3.2. Fiyat ve Ücret Esneksizliği: EİD

Tam istihdam kavramı yerine NRU, ilk olarak M. Friedman tarafından ortaya atılmış ve Yeni Klasik iktisatçılar tarafından da kabul edilmişti. M. Friedman'a göre ekonomi diyelim ki, devlet para arzını arttırdığında, "uyarlanmış beklentiler varsayımı" dolayısıyla uzun (müteakip) dönemde yeniden ONRUD'a gelecekti. Yeni Klasiklerde ise RBH dolayısıyla ve aynı zamanda TRŞ, P ve W'nin tam esnekliği ve Walrasgil mezarçı varsayımları altında ekonomi hemen ONRUD'a gelmekteydi.

Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğu, tam istihdam yerine, NRU kavramını kabul ederler. RBH'ya rağmen ekonominin NRU noktasında otomatik olarak dengeye gelememesinde temel etken ise piyasalarda "ERŞ"nin yaygın olması, "P ve W esneksizliği" ve aynı zamanda "piyasalar arası koordinasyon eksikliği"dir. Yeni Keynesgil İktisat'ta, Geleneksel Klasik Sistem'i izleyerek Yeni Klasik Okul'da da kabul edilen TRŞ, P ve W'nin esnekliği ve Walrasgil mezarçı varsayımları sözkonusu değildir. Bu varsayımlar ise Yeni Keynesgil iktisatçılara göre, KD'de Keynesgil efektif talep yetersizliğine ve Keynesgil gayri iradi işsizliğe yol açacaktır.

Yeni Keynesgil İktisat'ta, ekonominin UD'de ONRUD'a yönelmesi konusuna yukarıda değinilmiştir.

¹⁰ Fischer, "Long-term Contracts, Rational Expectations and the Optimal Money Supply Rule."

¹¹ Taylor, "Aggregate Dynamics and Staggered Contracts."

¹² Akerlof, Yellen, "A Near-Rational Model of the Business Cycles with Wage and Price Inertia."

3.1.4. Varsayımların Önem Derecesi

Yeni Keynesgil iktisatçıların hemen hepsi, Keynesgil Sistem’de yer almayan ve ekonometrik araştırmalar sonucunda varlığı kesin olarak kanıtlanmamasına rağmen, stratejik nedenlerle RBH’yı kabul etmişlerdir.

Taylor ve Fischer, modellerinde RBH’yı kabul etmişler fakat aynı zamanda P ve W’nin sert olduğu varsayımından hareketle RBH’nın varlığına rağmen ekonomide Keynesgil efektif talep yetersizliğinden doğan gayri iradi işsizlik sonucu doğacağını ve Keynesgil politikaların bu durumda etkin olduğunu kanıtlamışlardır.

Yeni Keynesgil iktisatçılar böylece, kuramsal olarak Yeni Klasik Okul’un eşit derecede önemli olduğunu savundukları RBH ve P ve W’nin esnekliği varsayımlarından, aslında RBH’nın geçerli olup olmadığı değil, P ve W esneksizliği varsayımının daha önemli olduğunu göstermişlerdir.

3.1.5. Yeni Keynesgil İktisat’ın Metodolojisi

Yeni Keynesgil İktisat modellerinde ön planda mikroekonomik varsayımlar ve mikroekonomik analizler yer almaktadır. Çünkü, Yeni Keynesgil iktisatçılar Keynesgil Sistem’i ve bu sistemdeki talep yetersizliğinden doğan EİD sonucunu sağlam mikroekonomik temellere oturtmak çabası içindedirler. Bu ortak sonuç, yani talep yetersizliğinden doğan EİD mikroekonomik analizler içinde gözlerden kaçabilir, fakat Yeni Keynesgil iktisatçıların “ana teması” da - Keynesgil Sistem’i izleyerek- KD’de efektif talep yetersizliğinden doğan EİD ve gayri iradi işsizliktir. Yeni Keynesgil İktisat’ın ne demek olduğu ve temelleri - yukarıda verildiği şekliyle- en iyi Blinder tarafından açıklanmıştır¹³.

Yeni Keynesgil iktisatçılar, Keynesgil Sistem’deki makroekonomik analizi mikroekonomik temellere oturturlarken TRŞ, P ve W’nin tam esnekliği, Walrasgil genel denge ve Walrasgil mezatçı varsayımlarını terketmişlerdir. Böylece aslında, mikroekonomik analizi Keynesgil Sistem’in şartlarına uydurarak mikroekonomik analizlerde bir çığır açmışlardır. İlk olarak Robinson (*Theory of Monopolistic Competition, 1933*) ve Chamberlain (*Theory of Imperfect Competition, 1933*) tarafından ortaya atılan kuramlar, oligopol kuramları ve oligopol kuramları oyun kuramı (*Game Theory*) ile birleştirilerek daha da geliştirilmiştir. Daha sonra yapılan analizler sonucunda ERŞ’nin daha yaygın olan piyasa şartları olduğunu ve ayrıca piyasalar arası koordinasyon eksikliği olabileceğini kanıtlanmıştır.

Fakat Yeni Keynesgil iktisatçıların çalışmaları karşımıza “mikroekonomik temele dayanan” tek bir model ile değil, pek çok model ile çıkmaktadır. Tüm bu modeller bizi Keynesgil sonuçlara götürmekle beraber, kendi içlerinde bazıları birbirleriyle tutarlı değildir, yani “bir modelin kabulü diğerinin reddi”ni gerektirir (*mutually exclusive*); örneğin histeresiz ve etkinlik ücreti modelleri ekonominin UD’de ONRUD’u sağlayacağını kabul eden diğer tüm modellerle çelişir. Fakat çoğu model “bir arada veya beraber geçerli” olabilir (*mutually inclusive*); örneğin bir model bir dönemde veya bir ülkedeki, diğer bir model ise başka bir dönemde veya başka bir ülkedeki ekonomik olayları açıklayabilir. Yeni

¹³ Blinder, “The Fall and Rise of Keynesian Economics.”

Keynesgil iktisatçıların mikroekonomik analizlerle ilgili tüm bu çalışmaları, onların “mikrocular” olarak tanımlanmalarına neden olmuştur.

3.1.6. Yeni Keynesgil İktisat'ta Makro Denge

Yeni Keynesgil İktisat'ta makro denge ve bu dengeyin özellikleri, Blinder'in de belirttiği gibi (1988), Yeni Keynesgil iktisatçıların “pozitif ekonomi”, yani “objektif makroekonomik analiz”lerindeki öğeleri izleyerek, aşağıdaki noktalarda toplanabilir:

Yeni Keynesgil İktisat'ta makro dengeyi belirleyen temel öğe şudur: Toplam talepteki (AD'deki) değişimler ekonominin dengesi üzerindeki etkilerini fiyat (P) değişimleri olarak göstermekten çok, reel gelir (y) ve istihdam düzeyi (N) üzerinde gösterecektir. Yeni Keynesgil İktisat'ta makro dengeyin diğer özellikleri, bu temel öğeden doğan ve aşağıda değinilen üç öğeye göre belirlenir. AD düzeyi çok çeşitli özel ve kamu kararlarına bağlıdır ve kendi haline bırakıldığında düzensiz ve beklenmedik bir seyir gösterebilir. Öyle ki, hem tam istihdamı sağlayabilmek açısından “düşük” ya da “yetersiz” (*inadequate*) düzeyde kalır hem de “değişken” ya da “oynak” (*volatile*) olmak özelliğini gösterir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Keynesgil Sistem'i izleyerek Yeni Keynesgil iktisatçılara göre AD'deki değişimler, KD'de etkilerini P'den çok reel gelir (y) ve istihdam oranı (N) üzerinde göstereceklerdi. Keynes ilk başlarda tam istihdama ulaşılan kadar toplam talep (AD) artışının, enflasyonist fiyat artışı yaratmayacağına inanıyordu. Fakat, PE analizi bunun böyle olmadığını göstererek Keynesgil (ve Yeni Keynesgil) analizleri ve politika önerilerini düzeltmiştir.

Buna karşın Yeni Klasik iktisatçılara göre ise AD'deki yükselmeler, aynen Geleneksel Klasik ve Neo-Klasik Sistem'de olduğu gibi, sadece fiyatları yükseltecek, ekonomi NRU'da (Geleneksel Klasik Sistem'de tam istihdam noktasında) dengede kalacaktır. Demek ki bu konu, Yeni Keynesgil iktisatçılarla Yeni Klasik iktisatçılar arasında objektif analiz alanındaki köklü bir farkı ifade etmektedir. Yeni Keynesgil iktisatçılar Keynesi izleyerek P ve W'nin ekonomideki değişmelere karşı yavaş cevap verdiğini kabul etmektedirler. Bu da, y ve N'de değişmelere ve en azından KD'de EİD'e yol açmaktadır.

Buna karşı, Yeni Klasiklere göre fiyat ve ücretlerin tam esnek olduğu varsayıyordu. P ve W'nin tam esnekliği ve anında yeterli düzeye düşmeleri bütün piyasaları temizleyecek (*all markets clear*) ve emek piyasası dahil hepsini “tam denge”ye (*perfect equilibrium*) getirecektir.

Monetarizm'de ikisi arası, fakat Yeni Klasik Okul'a yakın bir sonuç doğacaktır. Monetaristlere göre, AD'deki yükselmeler KD'de P'nin bir ölçüde yükselmesi yanında y ve N'yi de olumlu etkileyecektir. Fakat “uzun”, yani Monetaristlere göre bir sonraki dönemde uyarlanmış beklentiler nedeniyle y ve N etkileri ortadan kalkacak, ekonomi yeniden NRU'ya dönecek, sadece fiyatlar ve nominal parametrelerin değerleri yükselmiş olacaktır ($P\uparrow, W\uparrow, Y\uparrow$).

Yeni Keynesgil iktisatçılar “P ve W'nin tam esnekliğini” ve “piyasalar arası koordinasyon”un varlığını reddederler. Bu da, en azından KD'de, ONRUD'un oluşmasını

önleyecek ve EİD'e yol açacaktır. Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğu, aynen Sentezci Keynesgiller gibi, ekonominin UD'de ONRUD'a yöneleceğini kabul ederler; fakat bunun çok uzun süreceğini de belirtirler. Ancak histeresiz ve etkinlik ücreti modelleri gibi Yeni Keynesgil modellere göre ise, ekonomi Keynesgil Sistem'de olduğu gibi, UD'de de ONRUD'a yönelme eğilimi göstermeyecek, tam tersine EİD'de kalacaktır.

3.1.7. Politika Önerileri: Kısa Dönem ve Uzun Dönem için Farklı Politika Önerileri

Yeni Keynesgil İktisat'ta "pozitif", yani objektif makroekonomik analiz ve kuramsal düzeyde kabul edilen temel öğelere göre, makro dengenin özellikleri yukarıda belirtilmiştir. Yeni Keynesgil İktisat'ta politika önerileri ise, bu objektif analizlerin yanında, "normatif", yani ekonomi politikası ile ilgili olarak kabul edilen öğelere dayanılarak saptanabilir.

Yeni Keynesgil iktisatçıları arasında "pozitif" alanda bazı farkların bulunması yanında (örneğin ekonominin UD'de ONRUD'a yöneleceğini kabul eden modeller yanında EİD'de kalacağını ileri süren Süper-Keynesgil modelleri benimseyen Yeni Keynesgil iktisatçıları) "normatif" alanda da farklar gözlenmektedir. Bu nedenle Yeni Keynesgil iktisatçıların politika önerileri, geniş bir yelpazeye yayılmıştır.

Herşeyden önce belirtmeliyiz ki, Keynesgil Sistem'i izleyerek Yeni Keynesgil iktisatçılara göre, flili istihdam düzeyinin, "optimalite" ile hiçbir ilişkisi yoktur. KD istihdam düzeyi, kendi haline bırakıldığında nasıl değişeceği belli olmayan AD düzeyine bağlıdır. Genellikle Keynes ve Keynesgil iktisatçıları sosyal açıdan işsizliğin en önemli (enflasyondan daha önemli) sorun veya ekonomik hastalık olduğuna inanırlar.

Yeni Klasikler ise ekonomi kendi haline bırakıldığında normal olarak NRU düzeyinde otomatik dengeye geleceğine inanmaktaydılar; bu düzeyi de optimalite şartları belirlemektedir; yani Yeni Klasiklere göre, işsizlik diye bir sorun veya ekonomik hastalık yoktur. Tezimizin ilgili bölümlerinde de sunulduğu gibi, T. Sargent'ın belirttiğine göre¹⁴, bir işsizlik ortaya çıkmışsa bu, olumsuz etkili teknik değişmelerin ekonomide yaratacağı Pareto optimal ayarlamalardan doğmaktaydı. Bu değişmeler Pareto-optimalite şartları içinde oluştuğu için, devlet müdahaleleri de anlamsızdı. Yeni Klasikler için asıl sorun, Monetaristlerin de düşündüğü gibi, devletin ekonomiye müdahalelerinden doğan enflasyondur.

Keynesgil ve Yeni Keynesgil iktisatçıların büyük çoğunluğu devletin aktif bir istikrar politikası izleyerek işsizliği önlemesini ve konjonktür dalgalarını yumuşatmasını önerirler.

Yeni Klasikler ise devletin uygulayacağı istikrar politikasının hiçbir etkisi olmayacağına ve bu yoldan AD'yi yükseltmenin hemen o dönemde sadece fiyatları yükselteceğine inanmaktaydılar. Hatta, Lucas (1987) konjonktür dalgalarının mevcut olup olmadığını da tartışmaya açmıştı. Ne var ki, Blinder'in de belirttiği gibi (1988), tüm veriler ve istatistikler ekonomik dalgalanmaların varlığına işaret etmektedir. Monetaristler de bu konuda Yeni Klasiklere daha yakındı. Çünkü onlara göre aktif istikrar politikalarının

¹⁴ Sargent, "Estimation of Dynamic Labor Schedules under Rational Expectations."

etkinliği, yani yaratacağı y ve N artışı kısa sürede (bir sonraki dönemde) kaybolmaktaydı (Tezimizde Bölüm 2.1.4).

Yeni Keynesgil iktisatçıların hepsinin devletin aktif istikrar politikası uygulaması önerisine katılmadığını burada önemle belirtmek gerekir. Çünkü, pozitif analizlerde Yeni Keynesgil olan, az sayıda da olsa, bir grup iktisatçı, devletin siyasi nedenlerle doğru politikalar seçebileceğini şüpheyle karşılamakta, tersine yanlış politikalarla daha da büyük sorunlar yaratabileceğine inanmaktadırlar. Aslında bu fikir A. Marshall'a kadar götürülebilir. Bu nedenle de azınlıktaki bu Yeni Keynesgil iktisatçılar, ortaya AD yetersizliğinden doğan Keynesgil bir işsizlik çıktığını kabul etseler, yani pozitif bakımdan Yeni Keynesgil olsalar bile, devletin hiçbir müdahalede bulunmamasını isterler. Çünkü onlara göre ekonomi, nasıl olsa UD'de ONRUD'a gelecektir.

Yeni Keynesgil iktisatçıların büyük çoğunluğunun aktif istikrar politikası önerisinde bulunduğunu belirtmiştik. Ne var ki, Yeni Keynesgil iktisatçılar bu konuda eski ya da ilk Keynesgil iktisatçılar kadar da iyimser değildir. Eski Keynesgil iktisatçılar PE'ye göre fiyat artışı ve işsizlik oranı seçimi yapılacağına, toplam talep artışının para ve/veya maliye politikaları yoluyla tam bu noktayı hedefleyecek biçimde ayarlanabileceğine, küçük sapmaların ise hemen düzeltilebileceğine inanmaktadırlar. Bu, makro ekonomide, "ince-ayar" (*fine-tuning*) yapabilmek demektir. Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğu elimizde bulunan verilerin ve bu verilerle kurulabilecek ekonometrik modellerin, ekonomik hayattaki çeşitli belirsizlikler yüzünden bize ince-ayarlamaya yapma olanağı verebileceğinden kuşkuludurlar. Onlara göre ekonomi politikası yoluyla ekonomide ancak "kaba ayar" (*coarse tuning*) yapılabilir. Fakat bu müdahale bile, hedefler tam tutmasa da, ekonomide doğru yönde düzeltmeler yapacağı; örneğin hiç müdahale edilmemesine oranla işsizliği azaltabileceği veya enflasyonu azaltabileceği için, yine de önerilir.

Yeni Klasikler ise, devletin hiçbir politika yürütülmemesinde ısrarlıydılar. Yeni Klasiklere göre devletin önceden kestirilebilen politikalar uygulaması durumunda, ekonomik birimler bunları da önceden doğru tahmin ederek beklentilerine dahil edecekleri için bu politikaların etkinliği sıfıra inecektir. Yeni Klasiklerin bu karşı çıkışları, Keynesgil ve Yeni Keynesgil politika önerileri için olduğu kadar, Monetaristlerin paranın sabit bir hızla artırılması politika önerisi için de geçerli idi.

Genellikle Yeni Keynesgil iktisatçıların büyük çoğunluğu Keynesgil Sistem'i izleyerek, işsizliğin azaltılması ve konjonktür dalgalanmalarının yumuşatılması için para ve maliye politikası uygulanmasını önerir. Buna göre, depresyonda daha çok maliye politikası, yüksek gelir düzeylerinde ortaya çıkan resesyonda ise para politikası daha etkin olacaktır. Enflasyonda ise hem para hem de maliye politikaları bir arada uygulanmalıdır.

Ancak, maliye politikasının politik ve ekonomik bakımdan bazı sorunlar yarattığını kabul eden birçok Yeni Keynesgil iktisatçı, sadece para politikası uygulanmasını önerir. Çünkü maliye politikasının değiştirilmesi kanun konusudur; araya gecikmeler girebilir ve politik nedenlerle maliye politikası hedeften saptırılabilir. Ayrıca maliye politikasının sürekli AD'deki değişimlere göre yeniden ayarlanması zor olmaktadır. Yine maliye politikası, finansleri yükseltip özel yatırımları azaltarak olumsuz bir etki olan "dışlanma etkisi" (*crowding-out effect*) yaratmaktadır.

Sadece para politikası uygulanmasını öneren Yeni Keynesgil iktisatçılar, maliye politikası olarak genellikle bütçe denkliliğini tercih ederler. Sosyal denge ile ilgili önlemler ise, denk bütçe çerçevesinde ele alınmalıdır; örneğin eğitim veya sağlıkla ilgili hizmetler gibi.

Keynes'in ve ilk Keynesgil iktisatçıların işsizlik ve enflasyondan hangisinin daha önemli sosyal sorun olduğunda cevapları açıktı: işsizlik daha önemli bir sosyal sorundur. Fakat bugün, Yeni Keynesgil iktisatçılar arasında, günümüz ekonomik şartlarında özellikle küreselleşme ve maliyetlerin ve verimliliğin önem kazandığı bir ortamda, enflasyonla mücadelenin işsizlikle mücadeleden daha önemli olduğunu kabul eden bazı Yeni Keynesgil iktisatçılar da vardır. Bu gibi Yeni Keynesgil iktisatçılar enflasyonla mücadelede ise, maliye politikasından çok, para politikası uygulanmasını önerirler.

Enflasyonu ciddi sorun kabul eden ve enflasyonla mücadele için maliye politikası yerine sadece para politikası öneren ve daha muhafazakar eğilimli Yeni Keynesgil iktisatçılar ilk bakışta Monetaristlere yaklaşmış gibi görünürler. Fakat bu yaklaşımaldatıcıdır. Çünkü Monetaristler, para arzının sabit veya bazı ölçütlere göre önceden belirlenen bir hızda (*non-discretionary*) arttırılmasını önerirler. Yeni Keynesgil iktisatçılar ise, ekonomide enflasyonist eğilimlerin ortaya çıkma ve şiddeti ile ilgili eğilimlere göre ve bunu önleyecek ölçüde para arzı artış hızının azaltılmasını veya yükseltilmesini (*discretionary*) önermektedirler. Bu da, enflasyonla mücadeleye ağırlık veren Yeni Keynesgil iktisatçıları "pozitif" analizlerde olduğu kadar "normatif" alanda ve politika önerilerinde de Monetaristlerden kesin biçimde ayırmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, Yeni Keynesgil iktisatçılar Merkez Sol'dan Merkez'e, hatta Merkez'in biraz Sağ'na kadar olan geniş bir yelpaze içinde yer almaktadırlar.

Maliye politikasını daha çok sosyal dengenin sağlanması ve depresyonda işsizliğin giderilmesi için kullanılmasını öneren ve bunun dışında resesyonda ve enflasyonda para politikasını öneren Yeni Keynesgil iktisatçılar, Merkez Solda yer alırlar. İşsizlikten çok, enflasyonla mücadeleye ağırlık veren ve bunun da sadece para politikası yoluyla yapılmasını ve denk ve küçük bir bütçe ile yetinilmesini isteyen "muhafazakar" Yeni Keynesgil iktisatçılar ise, Merkez'de ve Merkezin biraz Sağ'nda yer alırlar.

ABD'de Merkez'den Merkez Sol'a kadar bir yelpazeyi temsil eden Demokrat Parti'yi destekleyen Yeni Keynesgil iktisatçılar olduğu gibi, yine Merkez'den veya Merkez'in biraz Sağ'ndan Merkez Sağ'a kadar bir yelpazeyi temsil eden Cumhuriyetçi Parti'yi destekleyen Yeni Keynesgil iktisatçılar da vardır.

3.2. POST-KEYNESGİL İKTİSAT

3.2.1. Post-Keynesgil İktisat'ın Yaygınlaşması

Keynes'in 1936'daki eserini izleyerek İngiltere'de J.R. Hicks, J.E. Meade ve ABD'de Paul Samuelson, James Tobin, Franco Modigliani, Robert M. Solow gibi iktisatçılar Keynesgil Sistem'i benimsemiş olmakla beraber EİD'in KD'de ortaya çıkabilecek bir sorun, ve Keynesgil para ve/veya maliye politikası önerilerini de kısa dönemli bu sorunun çözümü olarak görüyorlardı. UD'de ise ekonominin, TRŞ altında

OTİD'e yöneleceğini kabul etmekteydiler, yani UD'de geleneksel iktisatçıların kabul ettikleri aksiyomlara ve Walrasgil genel dengenin geçerliliğine inanıyorlardı. Böylece, bu iktisatçılar Neo-Klasik Sentezci Keynesgiller veya kısaca Sentezci Keynesgiller veya Neo-Keynesgiller olarak nitelendirilmektedir. Fakat bu, kesinlikle Keynesgil Sistem'in kabul ettiği bir görüş değildi. Gerçi Keynes uzun dönemli analiz yapmamış, kurduğu makroekonomik sistemin mikroekonomik temelleri üzerinde de fazla duramamıştır; yine de, gerek KD gerek UD'de ekonominin OTİD'e geleceğini açık olarak reddetmişti.

Gençlik çağlarında iken Keynes'in yanında çalışmış olan birçok Keynesgil İngiliz iktisatçıları - Sir Roy Harrod, Joan Robinson, Lord Nicholas Kaldor, Lord Richard Kahn, M. Kalecki vd.- Sentezci Keynesgillerin Keynes'in orijinal fikirlerini yeterince temsil etmediğine inanarak bu grubu eleştiriyorlardı; örneğin Joan Robinson, Sentezci Keynesgiller'in görüşlerini "gayrı meşru Keynescilik" (bastardized Keynesianism) olarak adlandırmıştı¹⁵.

Fakat ABD'de ve genellikle dünyada, ABD'den kaynaklanan Sentezci Keynesgillik veya Neo-Keynesgil Yaklaşım yaygınlaşmıştır. Keynesgil politikalarla da, gerek ABD gerek Avrupa ülkeleri 2. Dünya Savaşı'ndan 70'li yıllara kadar göreceli bir istikrar içinde önemli gelişmeler göstermişlerdi.

70'li yıllardaki olaylar ve özellikle petrol fiyatlarının yükseltilmesinin ekonomilerde yarattığı şoklar, Keynesgil Sistem'in gözden düşmesine yol açmış ve bu da ABD'de Keynesgil Sistem'e karşı ve Geleneksel Klasik Sistem'e dayalı Monetarizm'in ve özellikle de Yeni Klasik Okul'un akademik çevrelerde yaygınlaşmasına yol açmıştı. Bunda, o dönemde yine özellikle ABD'de ve aynı zamanda İngiltere'de kamuoyunda muhafazakâr görüşün ağırlık kazanmasının da rolü olmuştu. Çünkü aslında petrol şoku, ekonominin arz yönünü etkileyen bir olaydı ve bu olaydan dolayı ekonomilerde ortaya çıkan bozulmaların Keynesgil Sistem'in çökmesi olarak algılanması yanlıştı. Böylece, gerek Monetarizm gerek Yeni Klasik Okul 70'li yıllarda akademik çevrelerde yaygınlaşmış ve 80'li yıllar boyunca uygulanmıştır. Fakat bu uygulama ile ekonomideki sorunlar çözülmemiştir.

ABD'de 80'li yıllardaki Monetarist ve Yeni Klasik politikaların uygulamalarının işsizlik sorununu çözmemesi ve bu sorunun daha da ağırlaşması yüzünden 80'li yıllardan itibaren bu kere, akademik çevrelerde Yeni Keynesgil İktisat kuvvet kazanmaya başlamıştı. Fakat Yeni Keynesgil iktisatçılar da, yine ekonominin UD'de ONRUD'a geleceğini kabul ediyorlardı: İşte bu bakımdan Sentezci Keynesgillerden fazla farkları yoktu; sadece Sentezci Keynesgiller Keynesgil Sistem'i izleyerek analizlerini daha çok makroekonomik düzeyde bırakmış, mikroekonomik temellere inmemişlerdi. Yeni Keynesgil iktisatçılar ise, Keynesgil makroekonomik analizi mikroekonomik temellere oturtmak çabasına girmişler ve TRŞ ve Walrasgil genel denge ve Walrasgil mezarçı varsayımlarını reddederek ERŞ, bunun yarattığı P ve W esneksizliği, piyasalar arasında koordinasyon eksikliği gibi varsayımları kabul etmişlerdir. Yeni Keynesgil iktisatçılara göre bu varsayımlar, hem Keynesgil makroekonomik analize hem de gerçeklere daha uygundur. Yine de Yeni Keynesgil iktisatçıların büyük çoğunluğu, Yeni Klasik Okul'da yer alan RBH'yı kabul

¹⁵ Arestis, The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy, s. 12, 36, 122.

etmişlerdi. Oysa bu varsayım da, Keynesgil Sistem'in temellerine tamamen ters düşmekteydi.

Post-Keynesgil İktisat, ABD'deki Yeni Keynesgil İktisat'ın Keynesgil Sistem'in temellerine ters düşmesi yüzünden, bir tepki olarak özellikle İngiltere'de 80'li yıllar sonunda kuvvet kazanmaya başlamıştır. Post-Keynesgil İktisat, Keynes'in orijinal fikirlerine daha yakından bağlıdır¹⁶.

Post-Keynesgil iktisatçıları eski ve yeni kuşak olarak ikiye ayırabiliriz. Yine bu yaklaşım esasen İngiltere'de olmakla beraber çok kuvvetli bazı ABD'li iktisatçılar da bu grup içinde yer almışlardır:

Eski kuşak Post-Keynesgil iktisatçılar, gençlik yıllarında Keynes'in yanında bulunmuşlar ve Keynes'in fikirlerini benimsemişlerdir. İktisat literatürüne "Köktenci¹⁷ (Fundamentalist) veya Ortodoks¹⁸ (Orthodox) Keynesgiller" olarak da giren Roy Harrod, Joan Robinson, Richard Kahn, Nicholas Kaldor, M. Kaleci, G.L.S. Shackle gibi iktisatçılar eski kuşağı oluştururlar. Önceleri ve 1937 tarihli eserini yazdığı dönemde Neo-Klasik Sentezci olan J.R. Hicks de, 70'li yıllarda bu gruba katılmıştır. Bu iktisatçılar, Keynes'in temel düşünce ve analizlerinin aşağıda sunulan özelliklerine bağlıdır:

- Keynesgil belirsizlik,
- RBH'nın var olmaması,
- Ekonominin UD'de OTİD'e (veya ONRUD'a) yönelmeyeceği,
- Ekonomide istihdamın, üretimin ve enflasyonun efektif talep düzeyi tarafından düzensiz (erratic) olarak belirleneceği ve genellikle EİD ile karşılaşılacağı.

Yeni kuşak olan İngiliz Post-Keynesgil iktisatçılar arasında ise Philips Arestis, Malcolm Sawyer, J.A. Kregel, D. Laidler, Victoria Chick, H.P. Minsky, B.J. Moore, vd. sayılabilir. ABD'den ise eski kuşak olan Sidney Weintraub yanında yeni kuşak olan Alfred Eichner, Weintraub'un öğrencisi Davidson'u özellikle belirtmeliyiz. Kanada'dan Marc Lavoie de tanınmış Post-Keynesgil bir iktisatçıdır.

Liste sınırlayıcı değildir ve başka ülkelerden de Post-Keynesgil İktisat'a çok sayıda katılmalar olmuştur. Böylece, ABD'de oluşan Yeni Keynesçiler kadar yaygın ve etkin olmamakla beraber İngiltere'de doğan Post-İktisat da, giderek kuvvet kazanmıştır.

Post-Keynesgil iktisatçılar, Keynes yanında gelir bölüşümü ile ilgili konularda özellikle Kaldor'u ve Kalecki'yi de kaynak kabul etmektedir. Uzun dönemli analizler bakımından, gerçi bazı Post-Keynesgil iktisatçılar Ricardo'nun ve Ricardo'yu yorumlayan Sraffa'yı da kaynak olarak almışlardır. Fakat Ricardo'nun uzun dönem analizi geleneksel klasik aksiyomlara dayandığı için, Keynesgil makroekonomik analizlerle birleştirilmesi zordur, bu nedenle de bu konuyu birçok Post-Keynesgil iktisatçı şüphe ile karşılamıştır¹⁹. Bu çabalar ise, başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

¹⁶ Davidson, Post-Keynesian Macroeconomic Theory: A Foundation for Successful Economic Policies for the 21st. Century, ss. 290-302.

¹⁷ Coddington, "Keynesian Economics: The Search for First Principles."

¹⁸ Hicks, The Crisis in Keynesian Economics.

¹⁹ Holt, "Looking Ahead: The Future of Post-Keynesian Economics."

Diğer taraftan bazı Post-Keynesgil iktisatçılar ise, analizlerinin temeli olarak paralı ekonomiyi, paralı ekonomide üretim ve yatırım için para hesabına dayanan ve geri dönülmesi mümkün olmayan harcamalar yapılması gereğini; buna karşın geleceğin ise belirsiz olduğunu vurgulamışlardır.

3.2.2. Post-Keynesgil İktisat ve EİD

Ortodoks Keynesgilleri izleyerek Post-Keynesgil İktisat'ta da, Keynes'in temel varsayımlarına dönülmüştür. Buna göre, ekonomi kendi haline bırakıldığında, gerek KD gerek UD'de EİD ile karşılaşılacak ve bu da ancak Keynesgil politikalarla giderilebilecektir.

Günümüzde Post-Keynesgil İktisat'ın öncüleri sayılabilen Paul Davidson, Philip Arestis ve Malcolm Sawyer gibi Post-Keynesgil iktisatçılara göre, serbest piyasa ekonomisi kendi haline bırakıldığında bünyesinden doğan nedenlerle istikrarsızlık ve dalgalanmalar gösterecektir; bunun açıklaması için Post-Keynesgil iktisatçılar, Keynesgil varsayımlara dayanan ve gerçekçi bir paradigma ya da model veya sistem kurmaya çalışırlar.

3.2.3. Post-Keynesgil İktisat'ın Temel Varsayımları

Post-Keynesgil İktisat'ın temel varsayımları aşağıda kısaca açıklanmaktadır²⁰:

3.2.3.1. Belirsizlik

Geleceğin Keynesgil "belirsizlik" (uncertainty) yüzünden önceden tahmin edilmesi olanaksızdır.

Bu, Geleneksel Klasik Sistem'den hareketle Yeni Klasikler Okul'un geliştirdiği RBH'nın karşıtıdır. RBH'da bireyler tam bilgiye sahip olabilirler ve bunlara dayanarak geleceği doğru tahmin ederler; en azından gelecekteki olaylar belirli bir olasılık seti olarak hesaplanabilir. Bu da; örneğin girişimciler için, yatırım ve üretim karşısında sadece bir "riziko"nun olabileceğini gösterir. Olasılık hesaplamalarını bireyler (girişimciler), geçmişe ait verilere ve zaman serilerine, bugüne ve geçmişe ait kesit analizlerine dayanarak yapacaklardır. Böylece, düşük olasılığı olan bir durum ileride fiilen gerçekleşirse, bir "riziko" ortaya çıkacaktır. Yeni Klasikler iktisatçılara göre geleceğe ait subjektif tahminler, objektif (doğru verilere dayanan) tahminlere oranla sistematik bir fark veya hata göstermez, tesadüfi (random) farklar gösterir. Herhangi bir girişimcinin yanlış tahmini o girişimciye iflasa götürebilir. İşçilerin subjektif fiyat tahminlerindeki tahmin farkları ise, birbirini götürür²¹. Keynes ise, daha 1936'da yayınlanan eserinde geleceğin tahmini konusunda "belirsizlik" (uncertainty) var olduğunu, bu belirsizliğin herhangi bir olasılık hesaplaması ile ortaya çıkartılamayacağını vurgulamıştır. Keynes'e göre "geçmiş tekrar etmez"; gelecek ise olasılık hesaplamalarına indirgenemez.

3.2.3.2. Heterojen Beklentiler

Post-Keynesgil iktisatçılar da, Keynes'i izleyerek RBH'yı reddetmişler ve belirsizlik varsayımını kabul etmişlerdi. Bu önemli bir farktır. Post-Keynesgil yaklaşımda beklentiler

²⁰ Arestis, Chick, Recent Developments in Post-Keynesian Economics, ss. 22-24, 76, 47-61, 98 ve Davidson, Controversies in Post-Keynesian Economics, Chapters 4, 5, 6, 7, 8.

²¹ Davidson, "A Technical Definition of Uncertainty and the Long-Run Non-Neutrality of Money."

“heterojendir”, yani farklı bireyler ve gruplar, beklentiler konusunda farklı eğilimler gösterirler ve “beklentilerde yanılma”, geleceği doğru tahmin edememe her zaman karşımıza çıkabilir²². Post-Keynesgil İktisat, dünyanın “ergodic” olmadığını kabul eder; yani geçmiş, bugünkü ve yarınki olayların seyri hakkında kesin ipuçları vermez. “Risk” ve “belirsizlik”, Frank Knight tarafından da kesin olarak birbirinden ayrılmıştır. Buna göre, geçmişe bakılarak yapılan tahminlerde belirsizlik nedeniyle her zaman yanılabiliriz.

Post-Keynesgil iktisatçıların Keynes’i izleyerek, belirsizlik ve heterojen (farklı) beklentiler varsayımını kabul etmelerinin nedeni - bu varsayımınla çalışan model kurmanın zor olmasına ve “denge” modelleri kurmanın ise imkansız olmasına rağmen- bu varsayımın gerçeklere daha uygun olmasındandır. Böylece, model kurmak zor olmakla beraber, kurulacak modelde gerçek dışı bir “kısıtlama” ortadan kalkmış olmaktadır.

Bu konu özellikle işçiler için önem kazanmaktadır. Keynes’i izleyerek Post-Keynesgil iktisatçılar işçilerin, konumları bakımından genellikle geleceğe ait “sistemik hata” yaptıklarını ve bu yüzden geleceğe ait fiyat artışlarını düşük tahmin ettiklerini ve buna göre düşük ücret artışı talep ettiklerini varsayarlar. Bu da toplam talebi arttıran politikalara etkinlik kazandıracaktır.

3.2.3.3. Tarihsel Zaman

Post-Keynesgil iktisatçılara göre ekonomi, “gerçek bir zaman süreci” (real historical time) içinden geçmektedir.

Bunu daha iyi belirtmek için Geleneksel Klasik Sistem ve Yeni Klasik Okul’daki Walrasgil genel denge analiziyle karşılaştırsak, bu klasik analizler “gerçek tarih” ile değil “mantıksal zaman” (logical time) veya “kuramsal” bir zaman kavramı ile çalışmaktadır²³. Çünkü, Walrasgil genel dengede bu dengeden herhangi bir sapma olduğunda, ekonomide bunu düzeltici kuvvetler ortaya çıkacak ve ekonomi Yeni Klasik Okul’da çok kısa, Neo-Klasik Sentezci Keynesgillere ve Yeni Keynesgil İktisat’ta ise çok uzun bir zamanda yeniden eski dengeye dönecektir. Buna göre Walrasgil genel dengede “zaman”, tamamen mantıksal veya kuramsal bir kavramdır. Aslında Walrasgil genel denge analizi, “zamansız”dır (statik).

Post-Keynesgil iktisatçılar yine Keynes’i izleyerek ve analizlerini daha gerçekçi varsayımlara oturtmak için, “tarihsel zaman” ile çalışırlar. Ekonominin zaman boyunca incelendiğinde ise, “belirsizlik” yüzünden her zaman beklenmedik şoklarla karşılaşılabilir; bu durumda ekonomi, devamlı “dengesizlik” gösterecektir. Keynes’i izleyerek Post-Keynesgil İktisat’ta denge değil, tam tersi olarak devamlı dengesizlik kabul edilir. Keynes’in kısa dönemli (statik) denge analizleri ve karşılaştırmalı statik analiz metodunu kullanması bu konuda yanıltıcı olmamalıdır. Keynes’e göre uzun dönemli analiz yapmak, ekonominin uzun dönemli gelişmesini veya büyümesini gösteren gerçekçi modeller kurmak, gerçek zaman içindeki şoklar ve belirsizlikler yüzünden mümkün olmamaktadır.

²² Arestis, The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy, s. 91.

²³ Arestis, The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy, ss. 86-110 ve Davidson, Controversies in Post-Keynesian Economics, Chapter 4.

3.2.3.4. Geçmişin Değiştirilememesi

Ekonominin gerçek zaman boyunca izlenmesi şu durumu açık olarak ortaya koymaktadır:

Geçmişte ekonomik karar alma birimleri; örneğin yatırım ve üretim yapmak isteyen girişimciler, o dönemde yaptıkları geleceğe ait tahminlere bakarak bazı kontratlar yaparlar: yatırım malları ismarlarlar, işçi istihdam ederler, fabrika binası kurarlar vb. gibi. Bütün bu kararlardan bugün vazgeçmeleri, bunları değiştirmeleri olası değildir; kısaca geçmiş değiştirilemez (the past is immutable). Bu eski kararlar onları hataları ile “belirsizlik” içinde olan bir geleceğe götürecektir.

3.2.3.5. Paranın Önemi

Bu noktada Davidson ve birçok Post-Keynesgil iktisatçı piyasa ekonomisinde “paranın ve paraya dayalı, yani nominal değerler üzerinden yapılan kontratların önemi”ni belirtmektedirler. Mazide yapılan kontratlar bizi bağlar. Bu durumda belirsizlik, belirsizlik içinde verilen kararlar, para üzerinden yapılan kontratlar mazi ile bugünü ve belirsizlik içindeki yarını bağlayan en önemli etkidir²⁴.

3.2.3.6. Yatırımların Değişkenliği

Para ve para üzerinden önceden yapılmış kontratlar; örneğin yatırım malları alımı, borçlanma, kira veya bina tesisleriyle ilgili kontratlar, işçi istihdamıyla ilgili kontratlar, vb., buna karşın belirsizlik ve ileriye ait beklentilerde yanılmalar, yatırımları “yetersiz” (inadequate) düzeyde tutması yanında ayrıca “değişken” veya “oynak” (volatile) yapan öğelerdir. Bu öge ekonomide EİD’e ve ekonomik dalgalanmalara yol açacaktır. Oysa, Geleneksel Klasik Sistem ve Yeni Klasik Okul’un Walrasgil genel denge analizlerinde para tarafsızdır.

3.2.3.7. Politik ve Ekonomik Kurumlar

Post-Keynesgil İktisat’ta Keynes’i izleyerek, “politik ve ekonomik kurumlar” ekonomik gidişin belirlenmesinde çok önemli rol oynar. Bu durumda makro dengeler, temsili rasyonel karar alma birimlerinin maksimizasyon kararlarının basit toplamından oluşmaktadır.

Bu varsayımı da, yine Geleneksel Klasik ve Yeni Klasik analizlerle karşılaştırarak daha iyi belirtebiliriz. Klasik analizler, doğrudan ekonomik karar alma birimini veya bireyi ele almakta (atomistik analiz), bu bireyin elindeki doğru bilgilerle ve geleceğe ait doğru tahminlerle (RBH) karını ve/veya faydasını azamileştirecek kararlar vereceğini varsaymaktadırlar (rasyonel kararlar). Bu analizlerde, bu kararların modern ekonomilerde genellikle kurumlar tarafından verildiğini gözardı edilmekte ve tüm piyasalarda (mal piyasası, emek piyasası, finans piyasası vb.) TRŞ geçerli olduğuna göre, hiçbir kuruma yer verilmemektedir. Yeni Klasik iktisatçılara göre kurumlar; örneğin işçi sendikaları işçilerin bireysel maksimizasyon kararlarının basit toplamını verir; bu nedenle de analizlerde kurumların varlığına yer verilmez.

²⁴ Davidson, Controversies in Post-Keynesian Economics, Chapter 6.

Keynes'i izleyerek Post-Keynesgil İktisat'a göre ise ekonomik kararların çoğu, tek başına bireyler tarafından değil, "kurumlar" tarafından verilir ve verilen bu kararlarda sadece bireylerin maksimizasyon kararları değil politik, sosyal ve psikolojik etkenler de rol oynar; örneğin baskı grupları ve devlet, ücretin belirlenmesini etkiler. Bu analiz gerçeklere daha yakındır, çünkü modern ekonomilerde tüm piyasalarda kurumlar vardır. Modern ekonomilerde bulunan kurumlar aşağıda verilmektedir:

- Bunlardan birincisi "büyük firmalar"dır (mega corporations). Bunlar rekabet içinde oligopol piyasaları oluştururlar. Fiyatların belirlenmesinde atomistik arz ve taleplerin piyasada toplanması, karşı karşıya gelmesinden çok, oligopolistik firmaların kararları rol oynar²⁵. Gerçi bu oligopolistik firmalar yanında, birçok küçük firmalar da bulunmaktadır; ya da küçük firmalardan oluşan piyasaların varlığı düşünülebilir. Fakat, bu çeşit piyasalarda da TRŞ geçerli olmayacak, ERŞ geçerli olacaktır²⁶.

Oligopolistik büyük firmaların fiyatları belirlemesi, işçilerin reel ücreti doğru belirleyebilmelerindeki zorlukları ve yanılmalarını da açığa çıkartmaktadır. Çünkü işçi sendikaları nominal ücretler üzerinde pazarlığı görüşürken, belirli bir fiyat artışı tahmininden yola çıkarlar. Fakat nominal ücretin belirlenmesinden sonra büyük firmalar, karlarını yükseltmek için "maliyet-üzerine-kar-marjı" fiyatlaması (mark-up pricing) uygulayarak, fiyatları beklenenin üzerinde yükseltebilirler. Böylece de işçiler, beklendiklerinin altında bir reel ücret elde ederler. Bu durum, işçilerin fiyat beklentilerinde sistematik hata yaptıkları yolundaki Keynesgil varsayımın niçin geçerli olduğunun nedenini vermektedir.

- İkinci grup önemli kurumlar ise, "işçi ve işveren sendikaları"dır. Bunlar toplu sözleşmeler yoluyla nominal ücretleri, çalışma şartlarını vb. belirlerler. Bu pazarlıklarda klasik bir "ahenk" (harmony) ortamından çok, "bir çıkar çatışması" (conflict of interest) ve demokratik bir ortamda "gelir bölüşümü çatışması" veya "menfaat çatışması" yatmaktadır. Her iki tarafıda, yaptıkları pazarlıkta gelir bölüşümünü kendi lehlerine çevirmeye çalışırlar. Bu noktada ise kamuoyu, aydınlar, devlet vd. ücretle ilgili kararları etkileyebilirler.

- Üçüncü grup olarak, "uluslararası ilişkilerle ilgili kurumlar" da uluslararası ekonomik kararlarda belirleyici rol oynar: IMF, WB, WTO (eski GATT), NAFTA, AB (EU) vb.

- Dördüncü kurum ise "devlet"tir ve eski bir gelenek olarak uygulayacağı politikalar ve alacağı önlemlerle ekonomik ve sosyal sorunların çözümlenmesine çalışır.

Keynes de hem analizlerinde hem de sorunların çözümünde yeni kurumlar kurulmasına önem vermiştir; örneğin 1944 Bretton Woods Anlaşması ile ilgili görüşmelerde uluslararası ödemeler konusundaki önerileri gibi. Kurumsallık, yani

²⁵ Davidson, *Controversies in Post-Keynesian Economics* ve Alfred S. Eichner, *The Megacorp and Oligopoly: Micro Foundations of Macro Dynamics* ve Arestis, *The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy*, ss. 143-154.

²⁶ Kalecki, *Selected Essays on the Dynamics of the Capitalist Economy, 1933-70* adlı eserinde, bu piyasa şartlarına "saf (pure) eksik rekabet" demektedir.

enstitüsyonalizm (institutionalism) T. Veblen'den²⁷ sonra Keynesgil Sistem'in ve Post-Keynesgil İktisat'ın da kabul ettiği bir gerçektir.

3.2.4. Politika Önerileri: Politika Uygulamaları Konusundaki İyimserlik

Yine Keynes'i izleyerek Post-Keynesgil iktisatçılar, "gelecekle ilgili iyimser"dirler. Keynes piyasa ekonomisinin, kendi haline bırakıldığında sorunlar göstereceğini belirtmiş ve bunların doğru ve gerçekçi bir yaklaşımla belirlenebileceği ve sorunların devlet tarafından etkin politikalar uygulayarak çözümlenebileceğini göstermiştir. Bu, Keynes'in "iyimser" olduğunu ifade etmektedir.

Buna karşı az sayıda da olsa bir grup Yeni Keynesgil iktisatçı, devletin istikrar politikaları uygulamamasını, çünkü yanlış politikalar uygulayarak daha ciddi sorunlara yol açabileceğini düşünmektedirler. Diğer Yeni Keynesgil iktisatçılar ve Post-Keynesgil iktisatçıların tümü "iyimserdir" ve sorunların istikrar politikaları uygulanarak ortadan kaldırılacağına, en azından azaltılacağına inanmaktadırlar.

Yeni Klasikler ise farklıdır; onlar esasen ekonomide - fiili olaylara rağmen- herhangi bir sorun olmadığını düşünmektedirler. Ekonomik dalgalanmalar da olumsuz teknik değişmelere karşı ekonominin zaman boyunca Pareto-optimal uyarlanmasıdır.

3.3. POST-KEYNESGİL İKTİSAT VE YENİ KEYNESGİL İKTİSAT: DEĞERLENDİRME

Post-Keynesgil İktisat giderek kabul görmüş ve yaygınlaşmıştır; fakat yine de bugün yaygınlık bakımından Yeni Keynesgil İktisat'ın gerisindedir. Bunda Yeni Keynesgil ekonominin ABD'de, Post-Keynesgil İktisat'ın ise İngiltere'de doğmasının rolü vardır.

Yeni Keynesgil İktisat, ABD'deki akademik çevrelerde 70'li yıllarda çok yaygın olan, aynı zamanda kuramsal tutarlılık gösteren Yeni Klasik Okul'a karşı mücadele vermiş, bu mücadeleyi ABD gibi, Avrupa'ya oranla daha muhafazakar bir kamuoyu ortamı içinde yapmıştı. Yeni Keynesgil İktisat bu mücadelede, tartışma alanlarını da daraltmak amacıyla RBH, ekonominin KD'de olmasa bile UD'de ONRUD'a geleceği gibi ilkeleri benimsemişti. Ayrıca Yeni Keynesgil iktisatçılar, çabalarını Keynesgil makroekonomik analizleri kabul edilebilir ve tutarlı mikroekonomik analizlere oturtmaya yöneltmişlerdir. Fakat Yeni Klasik Okul'un TRŞ, Walrasgil genel denge ve Walrasgil mezatçı varsayımlarını reddederek, ERŞ ve piyasalar arası koordinasyon eksikliği gibi varsayımları benimsemişlerdi. Bu varsayımlar sonucu ekonomide KD'de P ve W esneksizliği ortaya çıkacak, bu esneksizler EİD yaratacaktı. Bunun ise Keynesgil politikalarla giderilmesi öneriliyordu.

Post-Keynesgil iktisatçılara göre ise, gerek RBH gerek ekonominin UD'de ONRUD'a yönelmesi, Keynes'in orijinal fikirlerine tamamen zıt olduğu için Yeni Keynesgil İktisat yeterince Keynesgil değildi.

İşte bu nedenle, İngiltere'de Keynes'le beraber çalışmış olan iktisatçılar, Yeni Keynesgil iktisatçılara bir tepki olarak Post-Keynesgil İktisat'ın temellerini oluşturmuşlardır. Post-Keynesgil İktisat'a, İngiliz iktisatçılar yanında birçok ABD'li,

²⁷ Veblen, Theory of the Leisure Class.

Kanada'lı ve Kıta Avrupa'lı iktisatçı da katılmıştır. Post-Keynesgil iktisatçılar hem RBH'yı hem de UD'de ONRUD'u reddetmişler ve böylece Keynes'in orijinal fikirlerine ve gerçeklere daha yakın bir sistem veya okul kurmuşlardır.

Post-Keynesgil iktisatçılar EİD'i, ERŞ'den çok, paralı ekonomiye, nominal değerler üzerinden yapılan kontratlara ve özellikle üreticiler ve yatırımcılar için geleceğin belirsiz olmasına bağlamaktadırlar. Fakat, bu özelliklerinin Post-Keynesgil İktisat'ı Yeni Keynesgil iktisatçıların önüne çıkarıp çıkarmayacağı henüz belli değildir. Hatta özellikle son yıllarda tam tersi gözlenmekte, yani Post-Keynesgil İktisat inişe geçmiş gözükmektedir.²⁸

Post-Keynesgil iktisatçılar Keynes yanında Kaldor ve Kalecki'yi de izleyerek, gelir bölüşümü konusuna da büyük ağırlık vermektedirler. Ücretin oluşmasında da, Post-Keynesgil İktisat'a göre, işçi ve işverenler sendikalarının ve özellikle büyük şirketlerin yaptıkları toplu pazarlıkların rol oynadığı, bu konuda iki sınıf arasında bir ahenkten çok, çıkar çatışması yattığı, büyük şirketlerin ise daha sonra fiyatları yükselterek (mark-up fiyatlandırma) reel ücretleri düşürebilme etkisinin var olduğu gibi gerçekçi varsayım ve gözlemler yatmaktadır.

Gelir bölüşümü konusundaki bu gözlemler, Post-Keynesgil iktisatçıları gelir bölüşümü farklarının azaltılması, yani normatif alanda Yeni Keynesgil iktisatçılara oranla daha Sol'a doğru yöneltmektedir. Yeni Keynesgil iktisatçılar politika yelpazesinde genellikle Merkez'den veya Merkez'in biraz Sağ'ından Merkez Sol'a bir alan içinde yer alırlarken Post-Keynesgil iktisatçılar, Merkez Sol'dan Sol'a kadar bir alan içinde yer almaktadırlar.

Sosyal politikalar ve hedefler açısından bu fark dışında, Yeni Keynesgil iktisatçılar ile Post-Keynesgil iktisatçılar arasında makroekonomik politika önerileri arasında ise temelde fazla fark yoktur. Her iki okul da KD'de EİD'e rastlanacağını ve bunun Keynesgil makroekonomik politikalarla giderilmesini önerirler. Bu konuda da bir fark ABD'deki Yeni Keynesgillerin çoğu, olumsuzlukları nedeniyle maliye politikaları uygulanmasını önermez; para politikası ve bunun da bağımsız Merkez Bankası tarafından yürütülmesi fikri ağırlık kazanmıştır. Bütçenin ise denk olması önerilmekte ve uygulanmaktadır. Post-Keynesgil iktisatçılar için ise maliye politikasının, gelir bölüşümünü etkileyen ve gelir bölüşümü farklarını azaltan bir alet olarak hala önemi vardır.

4. SONUÇ

Yeni Keynesgil iktisatçıların çoğunluğu UD'de ekonominin EİD'e yöneleceğini kabul etmekteydiler. Oysa, bununla ilgili yeterli tarihsel kanıt yoktur. Fakat, Yeni Keynesgil iktisatçılara göre bu, aslında o kadar önemli de değildir. Çünkü onlara göre, her an (ard arda gelen kısa dönemlerde) Keynesgil efektif talep yetersizliği ve bunun Keynesgil makroekonomik politikalarla giderilmesi çabası içinde olunacaktır.

Histeresiz ve Etkinlik Ücreti modelleri ile çalışan Yeni Keynesgil iktisatçıların EİD2le ilgili vardıkları sonuç farklıdır. Çünkü bu modellerde – yine RBH kabul edilmekle beraber- ekonominin UD'de ONRUD'a yönelmesi sözkonusu değildir. Histeresiz

²⁸ Dunn, "Wither Post-Keynesianism."

modellerine göre, bir kere EİD'e olursa, ekonomide ortaya çıkacak yeni kuvvetler UD'de yeniden ONRUD'a yönelmeyi engeller. Etkinlik ücreti modellerinde de ekonomi, (ücretin oluşmasında) rasyonel optimizasyon kararları çerçevesinde yüksek bir ücretin oluşması sonucunda hem KD'de hem de UD'de EİD verecektir; UD'de EİD'den çıkmak, ONRUD'a yönelmek sözkonusu olmayacaktır. Keynes'in orijinal fikirlerine daha yakın olan bu modellere bu yüzden Süper-Keynesgil modeller denmektedir.

Post-Keynesgil İktisat Yeni Keynesgil İktisat'a oranla daha gerçekçi varsayımlara dayanmaktadır²⁹. Bu nedenle-Geleneksel Klasik Sistem'e dayalı Monetarizm ve Yeni Klasik Okul'da dâhil-çağdaş okulların en gerçekçi ve aynı zamanda Keynes'in ilk sistemine en yakın olanı Post-Keynesgil İktisat'tır.

Fakat Post-Keynesgil iktisatçılar Yeni Keynesgil iktisatçılardan farklı olarak, Keynesgil efektif talep yetersizliğini tamamen ERŞ ve koordinasyon eksikliğine, yani mikro arz şartlarından hareketle makro üretim fonksiyonundaki aksamalarına, kısaca nominal ücret ve fiyatların (geçici bir süre için) esneksizliğine bağlamazlar. Keynes'in 1936'daki eserinde belirttiğine göre, P ve W tam esnek olsa bile, yine de toplam talepteki esneksizlikler nedeniyle EİD oluşacaktır. Bu nedenle Yeni Keynesgil iktisatçılar (histeresiz ve etkinlik ücreti modellerini benimseyenler küçük bir grup dışında), ekonominin UD'de ONRUD'a geçeceğini kabul ederek Yeni Klasiklere yaklaşmış, Keynes'den uzaklaşmışlardır³⁰.

Post-Keynesgil iktisatçılar, talep yönünden EİD'nin ortaya çıkmasının temel nedeni olarak paralı ekonomiyi görürler ve paranın rolüne dikkatleri çekerler. Post-Keynesgil iktisatçılara göre, Keynes'i izleyerek, uzun süren bir yatırım ve üretim sürecine karşın, önceden para ile yapılmış kontratlar bugün bağlayıcı olarak karşımıza çıkacaktır; gelecek ise belirsizdir. Bu şartlar altında, yatırım harcamalarının tam istihdamı sağlaması, tam istihdam gelir düzeyindeki tasarrufa eşit olması olasılığı çok azdır. Yatırımlar, politik dâhil, çeşitli etkenlere bağlıdır ve "oyunaktır". Bu nedenle Post-Keynesgil iktisatçılara göre EİD için temel neden, P ve W esneksizliği değil, paralı ekonomi, belirsizlik gibi nedenlerle yatırım düzeyinin yetersiz (*inadequate*) ve oynak (*volatile*) olmasıdır.

²⁹ Lavoie, Foundations of Post-Keynesian Economic Analysis, Chapter 1.

³⁰ Arestis, The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy ve Davidson, Controversies in Post-Keynesian Economics.

KAYNAKÇA

Akerlof ve Yellen, "A Near-Rational Model of the Business Cycles with Wage and Price Inertia," *Quarterly Journal of Economics*, No.100, supplement, 1985.

Ando ve Kennickell, "Failure of Keynesian Economics and 'Direct' Effects of Money Supply: A Fact or a Fiction," University of Pennsylvania, mimeo, 1985.

Arestis ve Chick (eds.), *Recent Developments in Post-Keynesian Economics*, Aldershot: Edward Elgar Publishing Ltd., 1992.

Arestis, *The Post-Keynesian Approach to Economics: An Alternative Analysis of Economic Theory and Policy*, Edward Elgar Publishing, 1992.

Barro, Rush "Unanticipated Money Growth and Unemployment in the United States", 1980.

Blinder, "The Fall and Rise of Keynesian Economics," *The Economic Record*, Economic Society of Australia, Vol. 64, 1988.

Coddington, "Keynesian Economics: The Search for First Principles," *Journal of Economic Literature*, Vol. 14, No. 4, published by: American Economic Association, Dec., 1976.

Davidson, "A Technical Definition of Uncertainty and the Long-Run Non-Neutrality of Money," *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 12, Issue 3, 1988.

_____, *Controversies in Post-Keynesian Economics*, Edward Elgar Publishing, 1991.

_____, *Post-Keynesian Macroeconomic Theory: A Foundation for Successful Economic Policies for the 21st. Century*, Edward Elgar Publishing, 1994.

Dunn, "Wither Post-Keynesianism," *Journal of Post Keynesian Economics*, Vol. 22, No. 3, Spring 2000.

Eichner, *The Megacorp and Oligopoly: Micro Foundations of Macro Dynamics*, Cambridge University Press, 1976.

Fischer, "Long-term Contracts, Rational Expectations and the Optimal Money Supply Rule," *Journal of Political Economy*, Vol. 85, Feb., 1977.

Friedman, "Recent Perspectives on Macroeconomics," NBER Working Paper, No. 1208, Sept., 1983.

Gordon, "Can Inflation of the 1970s Be Explained"; "Understanding Inflation in the 1980s," *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol.8, No.1, 1977.

_____, "Wage Price Controls and the Shifting Phillips Curve," *Brookings Papers on Economic Activity*, 1972. *Brookings Papers on Economic Activity*, Volume 3, 1972.

Hiç-Birol, "Başlıca Makroekonomik Sistemler ve Rasyonel Beklenti Modelleri".
Doktora Tezi, İ.Ü., İ.İ.B.F., 2002.

Hicks, *The Crisis in Keynesian Economics*, Oxford University Press, 1974.

Holt, "Looking Ahead: The Future of Post-Keynesian Economics,"
(www.cfs.colorado.edu).

Kalecki, *Selected Essays on the Dynamics of the Capitalist Economy, 1933-70*,
Cambridge University Press, 1971.

Lavoie, *Foundations of Post-Keynesian Economic Analysis*, Edward Elgar
Publishing, 1992.

Lovell, "Tests of Rational Expectations Hypothesis," *American Economic Review*,
March 1986.

Parkin, "The Output-Inflation Trade-off When Prices Are Costly to Change,"
Journal of Political Economy, No. 94, Feb. 1986.

Paya, *Makro İktisat*, Filiz Kitabevi, 1997.

Sargent, "Estimation of Dynamic Labor Schedules under Rational Expectations,"
Journal of Political Economy, Vol. 86, 1978.

Taylor, "Aggregate Dynamics and Staggered Contracts," *Journal of Political
Economy*, Vol. 88, No. 1, Feb., 1980.

Veblen, *Theory of the Leisure Class*, 1899 (reprint: New York: Penguin Twentieth-
Century Classics Series, 1994).